

[del.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.21.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.21.pdf).

9. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» (автори: Старагіна І.П. та ін.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Intehr.movn-lit.kurs-ukr.mova.ukr.ta.zar.lit.5-6.kl.Starahina.ta.in.04.10.pdf>.
10. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» (автори: Яценко Т.О., Качак Т.Б. та ін.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Yatsenko.ta.in.14.07.pdf>.
11. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» (автори: Архипова В.П., Січкач С.І., Шило С.Б.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Arkhypova.Sichkar.Shylo.14.07.pdf>.
12. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» (автори: Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Chumarna.Pastushenko.07.09.pdf>.
13. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» (автори: Яценко Т.О., Тригуб І.А.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6-kl.Yatsenko.Tryhub.15.07.pdf>.
14. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf>.
15. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/2021/02/22/nakaz-mon-vid-19-02-2021-235-pro-zatverdzhenniatypovoi-osvitn-oi-prohramy-dlia-5-9-klasi-v-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/>.

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ МОДЕЛЬНИХ ПРОГРАМ «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА» ДЛЯ 6 КЛАСУ НУШ

Олена РЕВНИВЦЕВА,

методист науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарних та естетичних дисциплін комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Щоб змінити шкільну систему, потрібне не просто радикальне, альтернативне бачення того, що можливо, а й розумні стратегії та ефективні інституції.

Андреас Шлейхер, керівник програми PISA

Зміст освіти в базовій середній школі визначає Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.), який є логічним продовженням Державного

стандарту початкової освіти (2018 р.) і базується на принципах презумпції талановитості дитини, цінності дитинства, радості пізнання, розвитку особистості, здоров'я, безпеки. Ідеологічною основою укладання Державного стандарту є тріада сучасної парадигми освіти: дидактична основа – урахування вікових і пізнавальних особливостей розвитку дитини; психологічна – активна пізнавальна діяльність учнів; гносеологічна – ключові та предметні компетентності особистості як особистісно набутий досвід.

Предмет зарубіжна література займає особливе місце, він дає учням знання про світобудову, ставить акцент на смислових та світоглядних аспектах, допомагає знайти ціннісні орієнтації.

Урок зарубіжної літератури сьогодні - це:

середовище, де свято вірять в Перемогу України;

територія формування цінностей;

територія формування української ідентичності: в творах літератури побачити себе, прорефлексувати та представити своє, українське всьому світу;

точка входу українського школяра в простір європейських цінностей та світової культури;

не про минуле, а про сучасних українських учнів та майбутнє України.

Учителі зарубіжної літератури разом з педагогами інших освітніх галузей в важких умовах воєнного часу розпочали роботу в 5 класах НУШ. Це був рік експериментів, опанування нових методик викладання, знахідок та провалів, урозуміння переваг та недоліків модельних програм. Катерина Таранік-Ткачук, головний спеціаліст директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти і науки України, кандидат педагогічних наук, зазначає: «Більшість новацій, які пов'язані з організацією освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти заочною, дистанційною (онлайн) або змішаною формами навчання, спочатку формуються в реальних умовах роботи вчителів-практиків. Такі новації є продуктом педагогічного досвіду і намаганням учителів покращити процес навчання, підвищити рівень засвоєння, донести матеріал у максимально зручних і ефективних формах викладання». Цей досвід дає можливість практично підійти до організації роботи у 6 класі.

Метою цієї статті є огляд наявних модельних програм (затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795) для 6 класу з урахуванням замовлення підручників вчителями зарубіжної літератури Кіровоградщини у 2023 році за інформацією ІМЗО (URL: <https://drive.google.com/file/d/1O0yyBxnKbDRsc9E9MJ3e0zn5J72fZ1fu/view>).

№	Програма	Підручники	Кількість класів	Усього	Відсотки
1	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» (автор Богданець-Білошкаленко Н. І., Снегірьова В. В., Фідкевич О.Л.)	Богданець-Білошкаленко Н. І. Фідкевич О. Л.	1	5	0,9%
2		Кадоб'янська Н. М. Удовиченко Л. М. Снегірьова В. В.	4		

3	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Волощук Є.В.)	Волощук Є. В. Слободянюк О. М	13	13	2,1%
4	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудницька Н.П., Туряниця В.Г., Тихоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.))	Ковбасенко Ю. І. Первак О. П. Дячок С. О.	28	530	97%
5		Мілянєвська Н. Р	104		
6		Ніколенко О. М. Мацевко-Бекерська Л. В. Рудницька Н. П. Ковальова Л. Л. Туряниця В. Г. Базильська Н. М. Гвоздікова О. В. Лебедь Д. О.	398		
Усього			548		

За результатами узагальнення бачимо, що переважна більшість учителів обрала для роботи програму авторського колективу Ольги Ніколенко – 97% або 530 класів. За програмою (кер. Наталія Богданець-Білокаленко) працює 1 клас (0,9%), за програмою (автор Євгенія Волощук) працює 13 класів (2,1%). Такий розрив у пріоритеті програм зумовлений тим, що авторський колектив Ольги Ніколенко створив безпрецедентне методичне забезпечення до програми «Школа радості», якого вчителі зарубіжної літератури не мали за всю історію існування предмета (1992 рік). Це електронні навчальні ресурси: онлайн-платформа для учнів «Друзі Полліанни» до підручника «Зарубіжна література. 5 клас», <https://www.academia-nikolenko-5klas.com.ua/>; методична платформа для вчителів до підручника «Зарубіжна література», <https://www.5klas.com.ua/>; онлайн-платформа «Література в НУШ. Авторський колектив Юрія Ковбасенка», <http://literature-in-nush.com.ua/>; онлайн-супровід підручника Ніни Мілянєвської, <https://aston.te.ua/metodychna-pidtrymka/5-klas/zarubizhna-literatura-5-klas-nush/>.

Ця робота продовжується також для учнів 6 класу:

Онлайн-платформа «Емма» до підручника «Зарубіжна література. 6 клас»: <https://academia-nikolenko-6klas.com.ua/>.

Розглянемо та порівняємо наявні модельні програми для 6 класу з точки зору змістовного наповнення.

Змістове наповнення програми	Авторський колектив Ніколенко О.М	Автор Волощук Є.В	Авторський колектив Богданець-Білокаленко Н.І.
Кількість годин	52,5	52,5	52,5
Кількість тем	5	6	6
Кількість творів (всього)	20	25	23

Фактична кількість творів для вивчення (з урахуванням вибору)	14	25	18
Твори, маленькі за обсягом	Міфи – 3 Вірші - 3	Біблія – 7, міфи – 4, вірші - 4	Біблія – 7, міфи – 4, вірші - 4
Твори класичної літератури	13	24	18
Твори сучасної літератури	7	1	5 (2-3 за вибором)

Як бачите, ще однією причиною, за якою вчителі зарубіжної літератури віддали переваги програмі Ольги Ніколенко, є кількість творів для вивчення при суттєвому зменшенні годин (на 27%) та наявність творів сучасної літератури. В методичній літературі написано багато статей про те, що сучасний учень НУШ – це дитина іншого покоління, які характеристики такого покоління, як з ними працювати та як їх мотивувати. Якщо учню не цікаві проблеми, які описуються в літературному творі – зацікавленість читанням падає та учень починає займатися власними справами. А саме твори сучасної літератури наближені до проблем учнів 5-6 класів, середовище, зображене автором, зрозуміло, вчинки героїв дитина може пояснити та «приміряти» на себе, а потім висловити свою читацьку думку, що й говорить про сформовані компетентності. Через це наявність творів сучасної літератури суттєво підвищує рейтинг програми.

Спираючись на досвід організації вивчення як зарубіжної літератури в 5 класі НУШ у 2022-2023 навчальному, вважаємо за потрібним ще раз нагадати про так звані «зони відповідальності» адміністрації навчального закладу та вчителя зарубіжної літератури.

Зона відповідальності	Навчально-методичне забезпечення	Хто затверджує
Заклад загальної середньої освіти	Освітня програма	Педагогічна рада
	Робочий навчальний план	
	Система оцінювання	
Учитель	Модельна програма	Затверджує МОН, обирає учитель
	Навчальна програма	Затверджує Педарада
	Календарне планування	Затверджує адміністрація
	Підручники	Затверджує педарада

Також нагадуємо, у якій послідовності має діяти вчитель, щоб якісно підготуватися до роботи в 6 класі НУШ.

У минулому навчальному році було багато запитань стосовно створення навчальної програми з як предметів 5 класу НУШ, так і з зарубіжної літератури. Видавництва, навчально-методичні сайти, вчителі-тренери НУШ розміщували для використання в роботі свої навчальні програми. В чому ж відмінності модельних та навчальних програм?

Модельна програма визначає зміст предмета, що викладається, а також різновиди діяльності учнів. Навчальна ж програма описує це більш конкретно та детально (поурочно). Модельна програма не визначає кількості годин викладання, тоді як навчальна визначає кількість годин на вивчення теми та кожного твору. Навчальну програму затверджує педрада закладу освіти, тоді як модельна отримує гриф від держави. Педагог іде до дітей із баченням не просто досягнення очікуваних результатів, а з прив'язкою цих результатів до певного часового проміжку. Причому цей проміжок – не рік, пів року чи семестр, а кожен урок. Це фіксується в навчальній програмі. Тому навчальні програми бажано складати на рівні закладу освіти.

Для зручності створення власної навчальної програми доцільно переглянути варіанти, які запропонують авторські колективи підручників на сайтах видавництв, на методичній платформі для вчителів, яку пропонує авторський колектив Ольги Ніколенко та на інших доступних ресурсах. Але тільки учитель створює навчальну програму для свого конкретного класу або паралелі. На наших методичних зустрічах ми говорили, що навчальна програма, яку створив учитель, має бути апробована в конкретній роботі. Якщо навчальна програма вдала, її можна використовувати для інших класів, затверджуючи на педраді. Якщо вчитель вирішив, що програма потребує корекції, доопрацювання – він це робить та виносить програму на розгляд педради. Цей

шлях спочатку здається бюрократичним, але 3-2 роки роботи над навчальною програмою дадуть вчителю той досвід, який дозволить створювати оптимальну навчальну програму.

Ми пропонуємо розпочинати цю роботу зі створення «Сітки розподілу навчальних годин для 6 класу годин»** (Додаток №1). Учитель має розподілити навчальні години на вивчення теми, кожного твору, деякі твори об'єднати в оглядові теми, на інші твори додати більшу кількість годин (в рамках програми), врахувати кількість робіт діагностування прогресу набуття знань і компетентностей, розвитку мовлення (усно та письмово) та уроків позакласного читання. Заздалегідь треба продумати кількість тематичних оцінювань. Також важливим фактором планування є сезонність, тобто твори про Різдво бажано вивчати напередодні Різдва, а не, наприклад, у березні. Тому радимо переглянути орієнтовний матеріал з додатка, продумати основні види діяльності з урахуванням основних компетентностей та сформулювати очікувані результати навчання. Ця робота допоможе вчителю уявити загальну річну картину викладання та успішно спланувати свою діяльність.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
2. Закон України №2145-VIII від 05.09.2017 «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>.
4. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text.
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року».
6. Закон України від 16 січня 2020 № 463-IX «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
7. Наказ МОН України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-21#Text>
8. Андреас Шлейхер. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/yakist-osviti/shlyaykher-naykrashchiy-klas-u-sviti-yak-stvoriti-sistemu-osviti-21-go-stolittya.pdf>.
9. Богосвятська А, Кудрик Л.. Комуникативна компетентність педагога - коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4. С. 14 – 20.
10. Богосвятська А. Методика компетентнісного викладання на уроках літератури / *Зарубіжна література в школах України*. 2012. № 7–8. С. 56–63.
11. Гоулман Д. Емоційний інтелект /Деніел Гоулман; пер. з англ. С.-Л. Гумецької. Х.: Віват, 2020. 512 с.
12. Забавляєва Т. А., Пюрко В. Є. Організація навчально-виховного процесу на засадах педагогічки партнерства в умовах реалізації Концепції нової української школи / *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (14-16 червня 2018, м. Мелітополь, Україна). Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Чорна В. В., Яковенко І. О. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2018. С. 119-121.

13. Ісаєва О.О. Компетентісно спрямований підхід вивчення літератури: данина моді чи нагальна необхідність? URL: <https://shag.com.ua/vistup-namisekij-naukovo-metodichnij-konferenciyi-ippo-kmpu-i.html>.

14. Прилуцька Л.В. Сучасний педагог: тьютор, модератор, навігатор, фасилітатор чи просто вчитель? URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-suchasniy-pedagog-tyutor-moderator-navigator-fasilitator-chi-prosto-vchitel-226655.html>.

15. Проєкт «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

16. Як створити навчальну програму на основі модельної. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=U5xNM781Vms>

Додаток №1

**Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин для 6 класу
(за програмою авторського колективу О.М. Ніколенко)**

Усього годин - 52,5

Діагностування прогресу - 4

Розвиток мовлення - 4 (2 усно + 2 письмово)

Урок додаткового читання - 2

№	Розділ	Кількість годин	Твори	Кількість годин*	Тематичне оцінювання
I семестр					
1.	Вступ Художня література і мистецтво	2			
			Усього	2	
2.	Міфи на всі часи	6			
			Поняття про міф, його відмінності від казки та легенди. Міфологія народів світу як джерело літературних сюжетів. Грецькі міфи. Основні тематичні групи грецьких міфів.	1	
			Міф про Прометея. Міф про Геракла (за вибором учителя). Дедал і Ікар. Орфей і Еврідіка. (2-3 міфи за вибором учителя).	4	
			Діагностування прогресу набуття знань і компетентностей	1	ТО
			Усього	6	
3.	Пригоди і фантастика	16			
			Даніель Дефо «Життя і незвичайні та дивовижні пригоди Робінзона Крузо» (2-3 розділи за вибором учителя) або Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан» (2-3 розділи за вибором учителя)	3	

			Розвиток мовлення (усно).	1	
			Чарльз Дікенс. «Різдвяна пісня в прозі».	3	
			Микола Васильович Гоголь. «Ніч перед Різдвом».	3	
			Розвиток мовлення (письмово).	1	
			1 твір за вибором учителя Астрід Анна Емілія Ліндгрєн. «Міо, мій Міо» або Ульф Старк. «Чи вмієш ти свистати, Юганно?», «Маленька книжка про любов»	3	
			Діагностування прогресу набуття знань і компетентностей	1	ТО
			Урок додаткового читання	1	
			Усього	16	
			Разом за I семестр	24	
			II семестр		
4.	Не здаватися в життєвих випробуваннях	14			
			Джек Лондон. «Жага до життя»	3	
			Анна Гавальда. «35 кіло надії».	4	
			Розвиток мовлення (письмово).	1	
			Міхаель Андреас Гельмут Енде. «Джим Гудзик і машиніст Лукас» або Крістіне Нестлінгер. «Конрад, або Дитина з бляшанки» або Клаус Гагеруп. «Маркус і Діана» (1 твір за вибором учителя).	4	
			Діагностування прогресу набуття знань і компетентностей	1	Т.О.
			Урок додаткового читання	1	
			Усього	14	
5.	Барви світової поезії	6	Мацуо Басьо (1644–1694). Хайку. * Напам'ять	2	
			Роберт Бернс (1759–1796). «Моє серце в верховині...». *Напам'ять	1	
			Розвиток мовлення (усно). Читання віршів.	1	
			Генрі Лонгфелло (1807–1882). «Пісня про Гайавату» («Люлька згоди»).	2	
			Усього	6	

6.	Замислюємося про майбутнє	5			
			Рей Дуглас Бредбері (1920–2012). «Усмішка».	2	
			Роберт Шеклі (1928–2005). «Запах думок»	2	
			Діагностування прогресу набуття знань і компетентностей	1	Т.О.
			Усього	5	
7.	Підсумки	3,5			
			Презентація учнівських читацьких проєктів	2	
			Підсумковий урок	1,5	
			Усього	3,5	
			Разом за II семестр	28,5	

*Кількість годин вказана орієнтовно, вчитель може змінювати годину відповідно до освітніх потреб учнів

**Для створення навчальної програми в запропоновану таблицю варто додати розділи з вимогами до результатів навчання з урахуванням документів, прийнятих в закладах загальної середньої освіти.

ОЦІНЮВАННЯ ДЛЯ НАВЧАННЯ: МЕТОДИКА ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ В ІНШОМОВНІЙ ОСВІТІ НУШ

Ірина КОСА,

методист науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарних та естетичних дисциплін комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»;

Юлія ЗАДУБНЯК,

методист науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарних та естетичних дисциплін комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Оцінювання навчальних досягнень учнів Нової української школи зазнає суттєвих якісних змін у підходах, критеріях та ставленні в цілому до оцінювання як вчителів, так і здобувачів освіти. Сьогодні ми говоримо про оцінювання для навчання – підхід до викладання та навчання, що утворює зворотний зв'язок між учителем та учнем, сприяє більшому залученню школярів до навчального процесу, підвищує мотивацію до навчання та покращує успішність.

Оцінювання для навчання, або формувальне оцінювання, – це оцінювання прогресу учнів у навчанні, що безпосередньо здійснюється під час поточного навчання, на відміну від підсумкового оцінювання, яке проводиться в кінці теми, семестру або року. Формувальне й підсумкове оцінювання підпорядковані різним цілям: підсумкове оцінювання має на меті оцінити якість навчальних досягнень, формувальне – підвищити їх якість. За результатами формуального